

Az online információs szolgáltatások helyzete az Európai Közösségben (különös tekintettel az NSZK-ra)

Az iparilag legfejlettebb országokban (USA, Japán, néhány nyugat-európai ország) az elektronikus információs szolgáltatások piacának a növekedése a legnagyobb a nemzetgazdaságok összes szektora közül. Ezen belül is fontos rész az online információs szolgáltatások piaca (gyakran nevezik *információs piacnak* vagy *információs iparnak*). A szolgáltatások két nagyobb részre bonthatók:

- ▶ **Online adatbázis-szolgáltatások.** Ezekben az adatbázisokban az információ retrospektíven és ismételtten kereshető (például bibliográfiai, forrástájékoztató, numerikus és teljes szövegű adatbázisok különböző szakterületeken).
- ▶ **Valós idejű online szolgáltatások.** Az információk gyorsan változnak (különösen az üzleti és pénzügyi adatok, részvények, kötvények, értékpapírok, áruk és valuták árfolyama).

A két információs piac nagyon különbözik a használat és a profitszerzés szempontjából. Ma a világban az online információs szolgáltatások bevételeinek több mint 50%-át a valós idejű pénzügyi szolgáltatások adják.

Az online szolgáltatások (beleértve a videotextet) éves forgalma az 1985-ös 3,4 milliárd dollárról 1989-re 8 milliárd dollárra növekedett. Ez 24% átlagos növekedést jelent évente. Néhány területen még magasabb a növekedés, körülbelül évi 40%. Az információt szolgáltató hostok megoszlása országoként 1989-ben a következő volt: USA 57%, Nyugat-Európa 31%, Japán 12%. Az utóbbi öt évben javult Nyugat-Európa és Japán részesedése, mivel 1985-ben még 67%-ot tett ki az USA részesedése.

Felmérés az Európai Közösségben

Mivel az utóbbi évek piackutatásai nagymértékben különböznek egymástól, az Európai Közösség Bizottsága (Commission of the European Communities = CEC) 1989-ben olyan adatgyűjtést kezdeményezett, amellyel megteremthetik a megbízhatóbb statisztikák rendszeres gyűjtésének és közreadásának alapjait az Európai Közösség információs iparáról. A kezdeményezés egy közös projektben öltött testet, amelyben az Európai Közösség tagállamainak ún. Információs Piac Megfigyelőállomása (Information Market Observatory = IMO) keretében gyűjtene statisztikai adatokat azotól az EK-beli hostoktól, amelyek 1988-ban szolgáltattak a professzionális felhasználók számára információt elektronikus úton. A munkát hét tagállam összesen kilenc szervezete végezte az Európai Információs Ipar Szövetsége (European Information Industry Association = EIIA) koordinálásával. Az összegyűjtött adatok teljes összehasonlíthatósága érdekében egy közös

európai kérdőívet dolgoztak ki a részt vevő szervezetek, szükség szerint a nemzeti nyelvekre fordítva. Az adatokat mind a 12 tagország számos intézményétől gyűjtötték össze.

Az 1988-as felmérés azokra a hostokra vonatkozott, amelyek a közösség egy vagy több országában működnek, függetlenül a host tulajdonosának országtól, és nyilvánosan elérhető online információs szolgáltatásokat nyújtanak professzionális felhasználók számára. A felmérés kiterjedt a videotextre és az ASCII információs szolgáltatásokra is.

Nagyon kedvező volt a válaszadási arány. A 12 ország 349 megkérdezett szervezete közül több mint 40% válaszolt (az NSZK-ban 51,6%), de ez az arány pénzértékben kifejezve nagyobb hányadot képviselt, mivel a hostok többsége a válaszadók között volt.

A felmérés nem tükrözi teljesen a piac méreteit, mivel a piaci kínálatra, nem pedig a keresletre irányult. A valódi piaci érték megállapításához két további számítást is el kell végezni: az exportot ki kell iktatni, az importot pedig be kell venni a számításba. Az első tényező egyszerű, mert a teljes ipar értékének 56,5%-át az EK-országokban "fogyasztották" (1,67 milliárd dollár), de a második számítás igen nehéz, mert az importra nincsenek adatok; azt mondhatjuk, hogy a teljes EK-importpiac értéke 1988-ban mintegy 1,8–2 milliárd dollár volt. A 12 EK-ország online iparának teljes értéke, vagyis az ottani hostok online szolgáltatásainak teljes forgalma 1988-ban 2,5 milliárd ECU (közel 3 milliárd dollár) volt. Ebből a piaci részesedés az Egyesült Királyságban több mint 2 milliárd ECU (egyedül a Reuters host több mint 1 milliárd ECU); Franciaországban több mint 180 millió ECU (közel 170 millió a videotextből); Olaszországban közel 100 millió ECU (többsége üzleti és pénzügyi szolgáltatásokból), az NSZK-ban (a Reuters AG nélkül) 38,57 millió ECU (80 millió DEM) volt. Ez alapján egyértelmű Nagy-Britannia vezető szerepe az európai online információs piacon.

A videotextszolgáltatások a teljes ipar körülbelül 15%-át teszik ki Európában, ennek 45%-a egy országban, Franciaországban a professzionális felhasználásra esik, második Nagy-Britannia, főleg az International Stock Exchange-nek és a British Telecomnak köszönhetően.

A valós idejű szolgáltatások a teljes szolgáltatások körülbelül 57%-át teszik ki. Szakterület szerint a professzionális felhasználók nagy többsége, körülbelül 86%-a a részvénypiachoz és a pénzügyi információhoz kapcsolódik. 1988-ban a 12 országban 18 379 személy dolgozott az online információs szolgáltatásokban teljes munkaidőben, ebből 12 500 Nagy-Britanniában, míg csak 450 az NSZK-ban.

Az NSZK online információs ipara

1989-ben az NSZK-ban az online szolgáltatások összforgalma 470 millió DEM volt, ebből 220 millió a Reuters AG-nál realizálódott, 150 millió pedig a német hírügynökségek (Deutsche Presse-Agentur Vereinigte Wirtschaftsdienste) ún. műsorszórási szolgáltatásaiban.

Mivel ez az utóbbi kategória nem szerepelt az Európai Közösség felmérésében, a Reuters világszolgálat adatai pedig Nagy-Britanniához számítottak, csak a maradék 100 millió DEM forgalomra kell figyelni. Ennek megoszlása 1989-ben a következő volt:

- ▶ Közel 26 millió DEM hitelinformációs (céginformációs) szolgáltatásokból.
- ▶ Csak kb. 7 millió márka jött be a professzionális videotextszolgáltatásokból. Franciaországban 1989 júniusában 4,6 millió Minitel terminál volt, az egész Európai Közösség videotexttermináljainak 91%-a. Nagy-Britannia és az NSZK készül követni a francia példát az olcsó terminálok elosztásával.
- ▶ Az elektronikusposta-szolgáltatások (saját online adatbázisokkal) csak 500 ezer DEM-et tettek ki.
- ▶ A német valós idejű szolgáltatások kis szerepet játszanak az online piacon 3 millió DEM-mel. (Ez összemérhető a Reuters Germany 220 milliójával 1989-ben.)
- ▶ Körülbelül 3,5 millió márka volt a német előállítású numerikus adatbázisok, pl. statisztikai szolgáltatások részesedése. (Ezen a területen is a fő szerepet a más országokból származó szolgáltatások játsszák.)
- ▶ A maradék 60 milliót a "klasszikus" online adatbázisokhoz kapcsolódó szolgáltatások jelentették, beleértve az offline termékeket (pl. dokumentum-szolgáltatás, CD-ROM, mágnesszalagok, -lemezek, nyomtatott output szolgáltatása) 7 millió DEM-mel, és egyéb termékeket és szolgáltatásokat 3 millióval (oktatás, közvetítőszolgálatok, konzultáció). Csupán 6 hostnak volt 3 millió DEM-nél nagyobb a forgalma csak online adatbázis-szolgáltatásokból. Ezek együtt a forgalom több mint 90%-át bonyolították le, ezen a piaci szegmensen belül (német online hostok).

A jövő kilátásai

Az IMO 1989. évi jelentésében a következőket emelte ki:

- ▶ Az USA több mint kétszer annyi online adatbázist állít elő (2063-at), mint az Európai Közösség (947-et).
- ▶ Japán még messze le van maradva, de az utóbbi években erőfeszítéseket tesz a felzárkózásra.
- ▶ Az Egyesült Királyság maga állítja elő az Európai Közösség online adatbázisainak kb. egyharmadát. 947-ből 324-et, s a hostoknak is egyharmada brit.
- ▶ A világon minden negyedik hostnak a székhelye az Európai Közösségben van.

- ▶ Tíz amerikai hosté a világpiac forgalmának az egyharmada.
- ▶ Az USA és az Európai Közösség online információs piaca még mindig nagyon heterogén, főleg nyelvi, jogi és technikai korlátok miatt. Fejlődése nemzeti bázison történik.
- ▶ Az országos telekommunikációs stratégiák eltérései – különösen a videotex hálózatokban, kombinálva a gazdasági egyenlőtlenségekkel – növelik a közösség országai közötti különbségeket.

A jövőben az egységes piac kialakulása új lehetőségeket teremt az egész közösségre kiterjedő elektronikus információszolgálati piac fejlődéséhez. Ez nemcsak az online szolgáltatásokra vonatkozik, hanem mindenféle hozzáadott értékű szolgáltatásra is (Value Added Services = VAS).

A VAS-szolgáltatásokon a következőket értjük:

- ▶ online információszolgáltatások,
- ▶ elektronikus posta,
- ▶ elektronikus pénzáttalás (elektronic funds transfer),
- ▶ hálózatkezelés, számlázás, protokollátalakítás,
- ▶ video- és audio-távkonferenciák,
- ▶ távmérő szolgáltatások stb.

Egy friss tanulmány a következő öt év várható igényeit elemzi a VAS-piacon. Az 1989-es 2,02 milliárd ECU-s igények VAS-szolgáltatásokon várhatólag 1992-ben 5,14 milliárd ECU-ra növekszenek, ami 36%-os évi növekedést jelent értékben. A felmérés szerint a legnagyobb fejlődés a komplexebb üzenetközvetítő rendszerekben, különösen az elektronikus postában (E-mail) és az elektronikus tranzakcióátvitelben (Electronic Data Interchange = EDI) várható. Az éves forgalom várható megoszlása (millió ECU-ban) az 1. táblázatban látható.

1. táblázat

	1989	1992
Online információszolgáltatások	1275	1950
Elektronikus posta	339	1516
Elektronikus tranzakcióátvitel (EDI)	51	569
Elektronikus pénzáttalás	247	535
Hálózatkezelési szolgáltatások	73	328
Távkonferenciák	27	212
Távmérési szolgáltatások	9	14
Egyebek	5	16

/SCHWUCHOW, W.: The situation of the online information services industry in the European Community (with special consideration of the FRG). – International Forum on Information and Documentation, 16. köt. 1. sz. 1991. p. 6–10./

(Murányi Péter)